

**Трудове право; право соціального
забезпечення. Адміністративне право
і процес; фінансове право; інформаційне
право. Земельне право**

УДК 342.6

І.М. Доляновська
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри державно-правових дисциплін,
Університет економіки та права «КРОК»
О.В. Гіфес
здобувач вищої освіти рівня «магістр»,
Університет економіки та права «КРОК»

**Правові проблеми розвитку
інституту Уповноваженого Президента
з прав дитини в Україні**

У роботі розкрито правову природу омбудсмена з прав дитини, досліджено проблеми становлення та розвитку інституту Уповноваженого Президента з прав дитини в Україні. Акцентовано увагу на тому, що важливе місце у формуванні механізмів захисту прав дітей належить інституту омбудсмена.

***Ключові слова:** захист прав дитини, права дитини, омбудсмен, інститут Уповноваженого Президента з прав дитини, механізм захисту прав дітей, державні програми захисту прав дітей.*

И.Н. Доляновская
кандидат юридических наук, доцент,
доцент кафедры государственно-правовых дисциплин,
Университет экономики и права «КРОК»
О.В. Гифес
соискатель высшего образования уровня «магистр»,
Университет экономики и права «КРОК»

**Правовые проблемы развития
института Уполномоченного Президента
по правам ребенка в Украине**

В работе раскрыта правовую природу омбудсмена по правам ребенка, исследованы проблемы становления и развития института Уполномоченного Президента по правам ребенка в Укра-

ине. Акцентовано внимание на то, что весомое место в формировании механизмов защиты прав детей занимает институт омбудсмена.

Ключевые слова: защита прав ребенка, права ребенка, омбудсмен, институт Уполномоченного Президента по правам ребенка, механизм защиты прав детей, государственные программы защиты прав детей.

I. Dolianovska

*Ph.D. in Law, Associate Professor,
Department of State and Legal Disciplines,
“KROK” University*

O. Gifes

*Magistrate of law faculty
“KROK” University*

Legal problems of the development of the institution of the Presidential Commissioner for Children’s Rights in Ukraine

The article attempts to the legal nature of the Ombudsman for Children’s Rights, studies the problems of the formation and development of the institution of the Presidential Commissioner for Children’s Rights in Ukraine. The attention was focused on the fact that the place in the formation of mechanisms for the protection of children’s rights belongs to the institution of the ombudsman.

Key words: protection of the rights of the child, the rights of the child, the ombudsman, the institution of the Presidential Commissioner for the Rights of the Child, the mechanism for the protection of the rights of children, state programs for the protection of the rights of children.

Постановка проблеми

На сьогодні проблеми захисту прав дітей набувають неабиякої уваги. Існуюча в Україні система захисту прав дітей не в змозі повною мірою забезпечити реалізацію їхніх прав. Актуальність дослідження прав дитини в контексті євроінтеграції пояснюється надзвичайною важливістю цього питання як для окремо взятої дитини, так і для держави та світу загалом. Розгляд прав дитини в умовах євроінтеграції є актуальним як з погляду теорії права, так і для вироблення пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства й рекомендацій його практичного застосування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Темі правової природи омбудсмена з прав дитини приділено значну увагу в працях таких учених: О. Автономова,

В. Бойцова, Ю. Грошевого, К. Закоморної, О. Марцеляка, О. Мурашина, О. Потопахіна, Т. Пружанської, В. Тацій, С. Широ, Ю. Шемшученка та ін. Зазначені науковці зробили вагомий внесок у дослідження механізму захисту прав дитини. Однак такий проблемний момент, як існуюча на сьогодні нормативна база регулювання діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та Уповноваженого Президента з прав дитини залишаються дослідженими досить поверхово.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми

В Україні державні програми захисту прав дітей сьогодні не в повній мірі відповідають своєму призначенню й не вирішують усіх проблем у сфері захисту прав дитини. Так, за останні роки було запроваджено низку національних програм, спря-

мованих на посилення прав дитини, серед них: Державна програма відпочинку та оздоровлення дітей на період до 2008 року (від 16 січня 2003 р. №33), Державна програма подолання дитячої безпритульності і бездоглядності на 2006-2010 роки (від 11 травня 2006 р. №623), Державна програма підтримки сім'ї на період до 2010 року (від 19 лютого 2007 р. №244), Державна програма боротьби з торгівлею людьми до 2010 року (від 7 березня 2007 р. №410), Державна цільова соціальна програма реформування системи закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування (від 17 жовтня 2007 р. №1242) та інші [1, с. 63].

Крім того, позитивне значення в цьому аспекті має Указ Президента України № 811/2011 від 11 серпня 2011 р. «Питання Уповноваженого Президента з прав дитини», відповідно до якого утворено Управління забезпечення діяльності Уповноваженого Президента України з прав дитини, затверджене Положення про Уповноваженого Президента України з прав дитини [2, с. 61].

Слід визнати, що створення посади Уповноваженого Президента України з прав дитини безсумнівно зміцнить систему моніторингу та захисту прав дітей, що особливо важливо під час адміністративної реформи. Створення посади Дитячого омбудсмена є значним кроком уперед у сфері захисту дітей, який дозволить зосередити увагу держави на вирішенні задач у цій сфері. Ключовими завданнями Дитячого омбудсмена є забезпечення постійного моніторингу ситуації з дотримання та захисту прав дітей в Україні, сприяння реалізації відповідних міжнародних зобов'язань країни в цій сфері, боротьба з випадками порушення прав дітей та їх попередження, розробка законопроектів і Указів Президента щодо захисту прав дітей, а також підвищення обізнаності суспільства щодо вищезазначених питань [3, с. 110].

Проте, існуюча на сьогодні нормативна база регулювання діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав люди-

ни та Уповноваженого Президента з прав дитини потребує окремого порівняльного аналізу в зв'язку з відсутністю чітко визначеної компетенції та розмежування їх повноважень.

Незважаючи на проміжні результати, яких вдалося досягти завдяки зазначеним заходам, досі уявляються нездоланими проблеми бідності, високої дитячої смертності, насильства, сирітства, дитячої безпритульності та бездоглядності, використання праці дітей, зокрема її найгірших форм, і чимало інших. Слід визнати, що перед нашою країною все ще стоять значні задачі в сфері захисту дітей.

Формулювання цілей статті

У даній статті розглянуто процес запровадження інституту омбудсмена з прав дітей в Україні, проаналізовано правові проблеми розвитку інституту Уповноваженого Президента з прав дитини в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження

11 серпня 2011 р. відбулася значна подія у сфері захисту прав дитини в Україні. Указом Президента №811/2011 задля належного забезпечення та реалізації соціальних, економічних, громадянських і культурних прав дитини через розуміння того, що для дитини необхідне особливе піклування, було введено нову посаду – Уповноважений Президента України з прав дитини.

Уповноважений Президента з прав дитини не тільки забезпечує реалізацію Президентом України у повній мірі конституційних прав дитини, а й додержання Україною вимог міжнародних зобов'язань, які пов'язані з цією сферою.

Відсутність досвіду діяльності інститутів, подібних Уповноваженому Президенту України з прав дитини, призводить до виникнення низки проблем при забезпеченні функціонування цього інституту та його розвитку [4, с. 121].

Нинішня ситуація у сфері захисту прав дітей в Україні показує, що, незважаючи на численні та многогранні перетворен-

ня, бажаний результат ще не досягнутий. Система органів контролю, відмінними рисами якої є корпоративність і обмежений вузьковідомчий підхід, поки не може бути визнана ефективною. У розвинутих країнах ця проблема вирішується за рахунок функціонування інституту уповноваженого з прав дитини. Дитячий фонд ООН визначає інститут дитячого омбудсмена як незалежний і законодавчо заснований орган, створений для відстоювання прав та інтересів дітей. Тож можна визнати актуальною постановку питання про можливі напрями становлення його як незалежного та дієвого інституту в Україні [4, с. 121].

Можна стверджувати, що запровадження 11 серпня 2011 р. Указом Президента України посади Уповноваженого Президента України з прав дитини є, безперечно, важливим кроком у сфері захисту прав дитини в Україні. Однак на практиці виникає багато питань, пов'язаних з реалізацією прав дитини та їх захисту. Звідси, запровадження в Україні такої посади, як Уповноважений з прав дитини та закріплення на рівні законодавства України основних аспектів взаємодії цього інституту з Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини допоможе створити дієвий механізм захисту прав дитини, який сприятиме забезпеченню реалізації положень Конвенції ООН про права дитини та надасть можливість ефективно захищати такі права й відстоювати їх пріоритетність.

Запровадження певних спеціалізованих омбудсманів дозволить зробити більш продуктивною і діловою їх співпрацю з відповідними громадськими організаціями, сприятиме посиленню правового захисту конкретних соціальних груп населення України. Однак запровадження у нас спеціалізованих омбудсманів не повинно стати наслідком сліпого копіювання існуючих моделей. Воно має відбуватися з урахуванням специфіки правового статусу Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, механізму державної влади, чинної національної правової системи та менталітету українського народу [5, с. 17]. Їх введення повинно виступати од-

ним із ефективних варіантів інституційного посилення захисту прав і свобод таких членів нашого суспільства, як неповнолітніх, військовослужбовців, людей похилого віку, студентів та інших.

Особливу увагу при цьому слід звернути на права неповнолітніх. Сучасне становище дітей в Україні викликає обґрунтоване занепокоєння суспільства і вимагає нових підходів та шляхів його поліпшення. Так, звернення громадян до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини здебільшого стосуються порушених прав дітей, і, як свідчить моніторинг, кількість таких звернень щоразу зростає. Наприклад, якщо у 2000 р. надійшло 275 звернень щодо порушення прав малолітніх громадян України, то у 2001 р. їхня кількість становила 357.

Безумовно, українські діти через свій вік і залежність від дорослих потребують захисту від порушень їх прав у сім'ї та суспільстві. Особливого захисту вони потребують унаслідок соціально-економічних потрясінь, що мають місце в Україні у зв'язку з перехідним періодом, коли складною стала проблема забезпечення достатнього життєвого рівня неповнолітніх, а у результаті реформування органів державної влади відсутні ефективні інституції, які займаються проблемами дітей. Не менш складними є й інші питання реалізації прав дітей. Близько 100 тисяч дітей в Україні позбавлені батьківської опіки. Вони особливо потребують захисту.

Інший аспект проблеми прав дітей полягає у тому, що нині в Україні використовується примусова праця близько 470 тис. дітей віком від семи років. Окрім того, зростає кількість дітей, які вживають алкоголь і наркотики. Не вдається зупинити зростання кількості правопорушень та злочинів як з боку неповнолітніх, так і стосовно них. За даними соціологів, майже половина дітей у віці від 9 до 17 років переконана, що недостатньо захищена державою від жорстокості, знущань, сексуальної експлуатації [5, с. 15-16].

Практика свідчить, що існуюча державна система охорони прав дітей сьо-

годні не відповідає своєму призначенню повною мірою. Тому ефективною структурою, здатною відстоювати дитячі інтереси на державному рівні, може стати Уповноважений з прав дітей. Основним чинником доцільності запровадження посади такого омбудсмена в нашій країні є його націленість саме на те, щоб впливати на поліпшення життя дітей. Його введенню сприяє і той фактор, що існуюча в Україні система органів опіки та піклування не гарантує належного забезпечення прав дітей насамперед тому, що виконання функцій захисту прав неповнолітніх доручається, як правило, відомчим структурам, обсяги роботи яких достатньо значні й вони не в змозі ефективно охороняти права дітей. З цієї ж причини не можна покладати обов'язок захищати права дітей тільки на Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, хоча він і багато робить у цьому напрямку. На наш погляд, має бути запроваджено вагомий спеціалізований інститут із захисту прав дітей, і його формування – це проблема, яка вимагає уваги всіх гілок влади, всього суспільства. Причому український омбудсман з прав дитини повинен захищати дітей не тільки від дискримінації, експлуатації, будь-яких форм насилля, жорстокості, викрадення, продажу, втягування в протизаконну діяльність, вживання алкоголю, наркотиків, незаконного утримання під вартою, фізичного насилля і тортур, необгрунтованого відлучення від батьків, шкідливих для здоров'я дитини традицій, звичок, але й від поганого поводження з нею у сім'ї тощо. Омбудсман повинен захищати права дітей, маючи на меті насамперед надання їм можливості задовольняти свої фізіологічні потреби, підтримувати на необхідному рівні стан свого здоров'я, створювати перспективи для розвитку й умови для самореалізації дітей; відстоювати їх інтереси після розлучення батьків, при виникненні у дітей проблем із засобами масової інформації, охороняти права дітей, що знаходяться у спеціалізованих установах і т. ін. [6, с. 86]. Тобто цей правозахисний орган повинен не тільки стояти на сторожі прав та свобод

дитини, а й своєю діяльністю створювати умови для забезпечення уваги, турботи і любові до дітей.

Слід зазначити, що в процесі становлення інституту Уповноваженого з прав дитини в нашій країні особливу роль відіграє громадськість. Так, ще в жовтні 2006 р. за ініціативою та за безпосередньої участі Міжнародної громадської організації “Дитячий культурно-просвітницький центр” і Всеукраїнської громадської організації “Жіночий консорціум України” в Києві відбулася Міжнародна конференція “Досвід інституту уповноваженого з прав дитини: перспективи для України”, під час якої було розглянуто міжнародний досвід запровадження та особливості функціонування цього незалежного інституту. На конференції представники громадських організацій України виступили на підтримку впровадження інституту Уповноваженого з прав дитини, аргументуючи таку позицію проблемами, які існують у сфері охорони дитинства, відсутністю належного контролю за дотриманням прав дітей, а також необхідністю пошуку дієвих механізмів реалізації політики України у сфері охорони дитинства. Зокрема, учасники зазначеної конференції акцентували увагу на: недотриманні прав дітей на охорону здоров'я, високому рівні дитячої захворюваності, збільшенні кількості ВІЛ-інфікованих дітей та хворих на туберкульоз, а також значній кількості підлітків, схильних до вживання алкоголю, наркотиків. Вони особливо наголошували на проблемах дітей-інвалідів, дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування [7]. Учасники конференції дійшли висновку, що в державі необхідно докорінно змінити стратегію захисту прав дітей та молоді. Потрібні не тільки нові законодавчі акти, але й нові механізми і структури, види діяльності та пошуки резервів, які могли б сприяти поліпшенню матеріального забезпечення потреб дітей, активізувати і вдосконалити систему захисту їхніх прав. Ідучи цим шляхом, більше 60-ти держав уже утворили спеціальні незалежні інституції уповноваженого з прав дитини (омбудсме-

на), наділивши їх широкими повноваженнями [8, с. 28].

Щодо сучасних проблем у сфері захисту прав дитини, то серед них слід звернути увагу на такі: військовий конфлікт на сході й залучення до нього дітей, небезпечний інформаційний простір щодо дітей: «групи смерті», «сині кити», ігри типу «Момо», соціальні групи тощо. Крім того, у зв'язку з бойовими діями перед Україною постали нові виклики у сфері захисту прав дітей. Сьогодні дуже гостро порушено питання дітей-сиріт, переселенців, дітей із неповних чи неблагополучних сімей.

На ці проблеми частково звертається увага у Щорічній доповіді Уповноваженого з прав Верховної Ради України (2017), але ці проблеми висвітлено там неповно та поверхово, зокрема висвітлено лише три напрями щодо захисту прав дитини: 1. Дотримання права дитини на освіту. 2. Діяльність органів опіки та піклування у вирішенні сімейних спорів. 3. Захист прав дітей уразливих категорій.

Щодо характеристики сучасних нагальних проблем у сфері захисту дітей, то слід наголосити, що воєнний конфлікт на сході України став причиною кризи для понад 5 млн. людей, зокрема й 1,7 млн. дітей. Майже 1,3 млн. людей стали вимушеними переселенцями. За інформацією Дж. Барберіс, представника Дитячого фонду Організації Об'єднаних Націй (ООН) (ЮНІСЕФ) в Україні, станом на червень 2015 р. у результаті конфлікту на сході України принаймні 68 дітей було вбито і 180 дітей поранені, починаючи з березня 2014 р.

За висновками експертів, переважна більшість переміщених зі сходу України дітей зазнали стресу внаслідок пережитих травм, зокрема й психологічних, втрачають можливість швидкої адаптації на мирних територіях. Результати дослідження свідчать, що станом на кінець 2015 р. понад 10% дітей мають значні труднощі з адаптацією, 45,9% – адаптувалися лише частково, 23% – не можуть визначитися зі ступенем адаптації, тільки 20,5% дітей цілком адаптувалися. Вищезазначені дані

свідчать про необхідність удосконалення спеціальних реабілітаційних і соціальних програм, заходів в умовах гострого збройного конфлікту.

Крім того, у контексті нашого дослідження розглянемо правовий захист дітей-комбатантів (дітей-солдатів). Сьогодні не існує навіть приблизної статистики щодо кількості дітей, що беруть участь у збройному конфлікті проти України на боці так званих Донецької народної республіки та Луганської народної республіки. Єдине, про що свідчить аналіз інформаційного простору Російської Федерації і зони тимчасової окупації Луганської та Донецької областей, – це те, що активно залучати дітей і підлітків до лав незаконних збройних формувань почали з 2014 р. Ідеться не лише про створення проросійських військово-патріотичних об'єднань, де дітей навчають, зокрема, тактиці ведення бою, проводять стрілецьку та снайперську підготовку, а й про залучення дітей до незаконних збройних формувань як «синів полку». Зазначимо, що вербування й експлуатація дітей спрямовані також на їх залучення до контрабанди, зокрема й наркотичних засобів, через визначені пункти пропуску, збору розвідувальної інформації, зокрема й встановлення СР8-маяків, до проституції [9].

З цього приводу слід зауважити, що українське законодавство загалом відповідає нормам міжнародного кримінального та гуманітарного права щодо заборони втягнення дітей у бойові дії. Так, ст. 30 «Заборона участі дітей у воєнних діях і збройних конфліктах» Закону України «Про охорону дитинства» [10] забороняється «участь дітей у воєнних діях і збройних конфліктах, включаючи вербування, фінансування, матеріальне забезпечення, навчання дітей з метою використання у збройних конфліктах інших держав або насильницьких діях, спрямованих на повалення державної влади чи порушення територіальної цілісності, а також використання дітей у воєнних діях і збройних конфліктах, залучення та/або втягування дітей до непередбачених законами Украї-

ни воєнізованих чи збройних формувань, пропаганди війни».

Також вітчизняне законодавство регламентує відповідальність за ст. 304 «Втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність» Кримінального кодексу України, а саме, наголошує на покаранні за «втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність, у пияцтво, у заняття жебрацтвом, азартними іграми», що карається позбавленням волі на строк від трьох до семи років [11].

Незважаючи на наявність ст. 67 КК України, де встановлено обставиною, яка обтяжує покарання, вчинення злочину стосовно неповнолітнього, однак у нинішніх умовах збройного конфлікту краще включити спеціальну статтю. Зокрема, встановити кримінальну відповідальність за вербування або втягування в інший спосіб дітей до участі в збройних конфліктах.

Отже, військова агресія на сході України застала органи державної влади в стані розгубленості. Як наслідок, переважна більшість змін до норм законодавства була сконцентрована на порядку реєстрації внутрішньо переміщених осіб і компенсації виплат, проте інші питання часто лишалися поза увагою. Першочерговим питанням є необхідність налагодження обліку дітей, які перебувають на території проведення АТО, моніторингу їх становища та забезпечення прав, а також обліку дітей, які проживають у населених пунктах, розташованих на лінії зіткнення та перебувають у складних психологічних і соціально-економічних умовах [12, с.34].

Отже, діти – це наше майбутнє, і повинні жити у світі краси, а не перебувати в зоні конфлікту [13, с. 12]. Варто зазначити, що в ситуації збройного конфлікту діти страждають непропорційно, у різних формах і з довгостроковими наслідками. Діти мають особливі короткострокові й довгострокові постконфліктні потреби, як-от пошук власної сім'ї, компенсація збитків, соціальна реінтеграція, програми психосоціальної реабілітації, роззброєння дітей-солдатів, демобілізація та реінтеграція тощо. Збройний конфлікт на майбутні покоління може вплинути негативно:

узвичаїти атмосферу ненависті, переслідувань і культу війни.

Можна повною мірою погодитися з думкою науковців, які вважають, що наявність регіонального та місцевого дитячого омбудсмена має беззаперечні переваги, бо вони забезпечують для дитини полегшену процедуру самостійного звернення за допомогою без посередництва дорослих. Будучи найбільш наближеним до дитини, уповноважений має можливість оперативно реагувати на факти порушення прав дитини, особисто беручи участь у відновленні її прав, залучаючи до цього також необхідних спеціалістів й експертів [14, с. 349].

Ефективна діяльність дитячих омбудсменів може бути досягнута тільки за дотримання сукупності таких умов:

- незалежність омбудсмена (невтручання уряду в його діяльність, свобода вираження своїх поглядів з приводу захисту прав дітей тощо);

- безпосередній контакт з дітьми (людина, що має цей пост, має бути доступна для дітей, інформація про роботу повинна викладатися мовою, розрахованою на дітей, і поширюватися через засоби масової інформації) [15, с. 52].

Незважаючи на позитивні зрушення у сфері захисту прав дітей та введення нового інституту, є низка прогалин у діяльності Уповноваженого з прав дитини. Деякі науковці вважають, що для повнішого виконання уповноваженим повноважень варто на законодавчому рівні закріпити його взаємодію з Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, оскільки порушення прав дитини також є і порушенням прав людини. Крім того, ця взаємодія надасть можливість ефективно впливати на причини та умови, що сприяють порушенням прав дітей. Також суттєвою прогалиною є те, що Уповноважений з прав дитини не наділений повноваженнями звертатися до Конституційного Суду України [16, с. 21–22].

У світлі всього вищевикладеного доцільність запровадження інституту Уповноваженого з прав дитини не викликає

сумнівів. Стає все більш очевидним, що ефективно пропагування прав дитини вимагає створення національних, державних, громадських структур для популяризації та захисту цих прав. Проте варто зазначити, що правовий статус Уповноваженого не відповідає вимогам Паризьких принципів про незалежність національних інституцій з прав людини [17, с. 249] через підпорядкування новоствореної структури безпосередньо Президентові України, недостатні гарантії незалежності та відсутність наглядових повноважень. Ще одним суттєвим недоліком є невизначеність його компетенції та відсутність вимог, закріплених у законодавстві, які висуваються до кандидатів на цю посаду, адже, як уже зазначалося вище, це повинна бути особа, яка має авторитет у країні, багатий життєвий досвід та високі моральні якості.

Безумовно, поява такого інституту справила позитивний вплив на загальний стан захисту прав дитини в Україні, проте про його ефективність ще надто рано говорити [18, с.75]. Для повноцінного функціонування інституту омбудсмена з прав дитини в Україні треба внести зміни до законодавства: запровадити посади регіональних омбудсменів з прав дитини; посилити роль взаємодії дитячого омбудсмена з Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, громадськими правозахисними організаціями; наділити його правом законодавчої ініціативи. Крім розширення повноважень омбудсмена, необхідно законодавчо визначити основні критерії оцінки ефективності його діяльності.

Висновки

Заснування в Україні такої посади, як Уповноважений з прав дитини та закріплення на рівні законодавства основних аспектів взаємодії цього інституту з Упов-

новаженим Верховної Ради України з прав людини допоможе створити дієвий механізм захисту прав дитини.

Загалом пропозиціями, що необхідні для вдосконалення вітчизняної моделі захисту прав дитини, є:

1) Створення в Україні самостійного інституту Уповноваженого з прав дитини, хоча Уповноважений Верховної Ради з прав людини і Уповноважений Президента з прав дитини приділяють питанням захисту дітей значну і різноманітну увагу, в той же час сьогодні все активніше обговорюється питання щодо наявності самостійного інституту дитячого омбудсмена.

2) На відміну від Уповноваженого Верховної Ради з прав людини, дитячий омбудсмен матиме більш вузьку компетенцію, займатиметься виключно дитячими справами; щодо Уповноваженого Президента з прав дитини, то дитячий омбудсмен буде мати більш незалежний характер, можливим є його обрання за участю інституцій громадянського суспільства.

Отже, на сучасному етапі державного будівництва необхідним є зміцнення міжнародної спільноти з питань захисту прав дитини, яке вимагає вдосконалення всіх існуючих процесів шляхом їх реформування та трансформації. В цьому аспекті запровадження міжнародного досвіду з реалізації прав дитини відіграє значну роль, оскільки передбачає розширення міжнародних відносин між державами, поглиблення взаємних інтересів держав тощо. Все це створює максимальну можливість для найбільш повного співробітництва на міжнародній арені, що позитивно вплине на розвиток вітчизняного законодавства з питань прав дитини та дозволить нашій державі побудувати ідеальну модель інституту омбудсмена з прав дитини.

Література

1. Губаль Ю. В. Захист прав дітей в Угорщині. Уповноважений із прав дитини / Ю. В. Губаль // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. – 2015. – Вип. 35(1.1). – С. 63-65.
2. Левківський Б. К. Інститут дитячого омбудсмена в системі юрисдикційного захисту / Б. К. Левківський // Приватне право і підприємництво. – 2014. – Вип. 13. – С. 60-63.

3. Гриник І. Питання захисту прав дитини у сучасному міжнародному та вітчизняному законодавстві / І. Гриник // Молодь і ринок. – 2013. – № 4. – С. 109-113.

4. Гуріч В. О. Проблема розвитку інституту уповноваженого з прав дитини в Україні / В. О. Гуріч // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – 2015. – № 1-4. – С. 118-122.

5. Марцеляк О. В. Конституційно-правовий статус інституту омбудсмена: світовий досвід та українська модель : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / О. В. Марцеляк. — Харків, 2004. – 20 с.

6. Голяк Л. В. Поняття та види спеціалізованих омбудсманів // Митна справа. – 2011. – № 6. – С. 86-91.

7. Сіра І. Б. Становлення інституту Уповноваженого з прав дитини в Україні / І. Б. Сіра. // Державне управління: теорія та практика. – 2012. – № 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Dutp_2012_2_20.

8. Досвід інституту уповноваженого з прав дитини: перспективи для України : зб. матеріалів до Міжнар. конф., 11-12 жовт. 2006 р., Київ. – К., 72 с.

9. Зубченко С. Діти війни : як Росія залучає українську молодь із тимчасово окупованих територій до терористичної діяльності / С. Зубченко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://gazeta.dt.ua/internal/diti-viyni-yak-rosiya-zaluchaye-ukrayinsku-molod-iz-timchasovo-okupovanih-teritoriy-do-teroristichnoyi-diyalnosti.html>.

10. Про охорону дитинства : Закон України від 26 квітня 2001 р. // ВВР України. – 2001. – № 30. – Ст. 142.

11. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131. (зі змінами і доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page5>.

12. Лесько Н. В. Проблеми захисту дітей від насильства під час воєнних дій та збройних конфліктів / Н. В. Лесько // Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Юридичні науки. – 2017. – № 1. – С. 34-42.

13. Француз А. Й. Загальна характеристика захисту прав дитини: теоретико-правові аспекти / А. Й. Француз, К. В. Перепадін // Правничий вісник Університету “КРОК”. – 2017. – Вип. 28. – С. 12-16.

14. Закриницька В. Омбудсмен з прав дитини в механізмі державного захисту прав, свобод і законних інтересів дітей: зарубіжний досвід / В. Закриницька // Вісник Національної академії правових наук України. – 2012. – № 4 (71). – С. 346-356.

15. Боднарчук О. І. Діяльність омбудсмена у сфері захисту прав дітей в Україні / О. І. Боднарчук // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. – 2015. – Вип. 3. – Т. 2. – С. 50–53.

16. Опацький Р. М. Уповноважений Президента України з прав дитини: шляхи удосконалення / Р. М. Опацький // Юридична наука. – № 4. – 2012. – С. 19–24.

17. Решетник Є. М. Інститут Уповноваженого з прав дитини: історія та сучасність / Є. М. Решетник // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2013. – Вип. 21. – Ч. 2. – Т. 1. – С. 248-250.

18. Лесько Н. В. Загальна характеристика правового статусу уповноваженого Президента України з прав дитини / Н. В. Лесько // Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Юридичні науки. – 2015. – № 827. – С. 74-75.